BAGILLA-JUNIO
27
Egubaztena - Miercoles
Bilbao, 1934

Euzkadi

ARPIDE-SANEURRIJA

...bao'kua... ...	6,00	Irko,	Iru ile;
Bilbao'atazkua	7,50	"	"
Idazki-Itunmena	62,00	"	urtez
Atzarrijetakuak	100,00	"	"

Beldayen itunduba

XXII urtia | Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17, 1.º | 234 Idazkutxa | 17.810 Urrutizkiña | 6.723 zenbakija

Egunekua

Zarate'tar Josu

Olantxe, Zarate'taŕ Josu eritxon gixon aŕtezi oni, zuk biaŕba, irakuŕle, “Patxolo” bakaŕik eritxola usteko zeban baña.

Eta Bilbao ta Euzkadi osuan be ezaguna ixan zan “Patxolo” beĝikua, igazi dan igande gabian il zan. (G. B.)

Igande gabian il, eta astelen aŕatsaldian obiraldu.

Obiraltze au zala-ta, Bilbao'rik geyena “Patxolo” zanaren gorpu-atze-ziaŕ igiŕu zan, eta Jon deunaren inguru-birako txaidiak notiñez beteta geratu.

¡A lango notintzarik! Aŕaturiko txaidietan zirkiñik be ezin eukian egin. Euzko-Alderdi Jeltzalia'ren agindarijak, osuan lagundu eutsen.

“Libe” antzeŕkiko antzezlari-lagunak be bai.

Burestunetan, baŕiz, edozenbat ixan ebazan.

“Patxolo”, ezagunetan be ezaguna ixan zan, ba, ta gustijen adizkide ona ganera.

Adizkide asko ta zintzuak ixan ebazana, bere gorpu-eruatian ikusi zan. Gorpu-eruate onen jaŕai, ¡milaka asko notin ikusi ziran, ba!

Eta danak iŕun, gustijak ben, buruzbera ta otoya espanetan ebela.

Bost-sei urteko ume bijuŕijak be, euren ume-alaŕasun berezija galduta, iŕun-iŕun ikusten ziran.

“Patxolo” adizkide onaren il-izpaŕa lenengoz ekaŕi eustana be, umetxu bat ixan zan: lau uŕteko alabatxuba.

—Aŕetxu, “Patxolo” il da”—esan eustan gaxuak.

Eta erijotza aren ondorengo min gustija bijotzan saŕtu ixan ba-litzakon, iŕun-iŕun geratu zan.

Umetxubaren izpaŕ baltzak eta izpaŕ au niri esatian arek imiñi eban auŕpegi iŕunak, bijotz-bera imiñi nenduben, eta izpaŕ iŕun a emon eustana andratxu bat bai-litzan, iŕaunak-iŕaun egiŕen.

—“Patxolo” ¿nor don, ba, alabatxu?—iŕandu neutsan

—“Patxolo” “Radijotik” berboa egiŕen daben gixona da, aŕa—erantzun eustan.

—Eta ik maŕetxu, ¿nungo “radijotik” entzun dotsena, ba, “Patxolo,,'ri?

—Miren Karmele ta Pedro Mari'ren laguntxuba nazana, ¿eztakixu ala, aŕetxu? Onein etxian “radijua”, dago, ba, ta andixik “Patxolo” gixonari entzuten geuntsan.

—¿Zertzu gauza esaten yonazan, ba, “Patxolo” gixonak?

—Baŕe ta baŕe eraŕeko ipuñak esaten ebazan. Miren Karmele ta Pedro Mari'ren aŕak eta amak be, eñalako baŕiak egiŕen ebezan. Eta geuk be baŕe ta baŕe egiŕen gendun.

—Baña ik eztakiña zertzu ipuin esaten yozanan.

—Bai aŕetxu ba-dakit. Polit - poliŕak esaten ebazan, baŕe ta baŕe eraŕekuak.

—Eta “Patxolo” il egin dala, ¿zelan jakin don, ba?

—“Radijuak” esan dausku. Eta “Patxolo” il egin dala esan dabenian, Miren Karmele ta Pedro Mari'ren ama ta be, iŕun-iŕun geratu dira, ta geu be bai. Orain ez ei-deusku “radijotik” geyago ipuñik esango... Olako gixon onak, aŕe ¿zegaŕik ilten dira?

—¿Onak zegaŕik ilŕen diran, diñostan alabatxu? Zerura juateko, maŕetxu. Zerua onak saŕtzeko bakaŕik egiña dona, ba. Eta Jaun-Goikua'k, onak zerurako gura ixaten yozan, eta araxe eruateko, il egiŕen yozana.

—Eta zeruan, ilda dala, berbarik ezingo da, ba.

—Zeruan saŕtzeko, maŕetxu, baŕiro biztu egiŕen dozana baña.

—¿“Patxolo” be bai aŕetxu?

—“Patxolo” be bai maŕetxu.

—Orduban andixik, zerutik berba egingo dausku.

—Eta zubek, zeruko aingeru bakuntxubok, “radijotik” entzungo dautsazube..

—¿Egija, aŕetxu?

—Egi-egija, maŕetxu.

—Orduban, aŕetxu, negaŕik egin eztayen, Miren Karmele ta Pedro Mari laguntxubei esaten nua.

—Bai alabatxu; juadi, juadi...

卐 卐 卐

“Patxolo” gixagaxua, umetxubak maŕe be maŕe eben. Eta aren uste bako erijotzeak, iŕun be iŕun imiñi dauz.

“Patxolo”, berak, be, ba, gixon moŕoskua zanaŕen, ume-bijotza eukan, donokiko gotzonen gozuakaz amesetan egiŕen ekijan eden bako bijotza.

Ori dala-ta, umiak maŕe be maŕe ixan eben. Eta aren bixitzeak alai-alai iminden ebazan umiak, aren erijotzeak iŕun-iŕun imiñi dauz.

Eta “radijotik” (umetxubak diñuen lez) baño entzun eztautsen umiak oŕen asko maŕe ixan ba-eben, bere aŕa-belaun maŕalien ganian dantza, mosu, ipuin eta abesti maŕalien aŕtian asi dauzan seme-alabatxu kutunak, ¡zenbat ez ete-eben maŕe ixango?

Iŕatsoi-bidez baño ezagutu eztaben gixonaren erijotzeak, gure umetxubak onen iŕun imiñi dazanian, egunoro etxeko maŕasunian ezagutu ixan daben aŕearen seme-alabatxubak, ¿zelan imiñiko ete-ebazan?

Gure ume bakuntxubak “Patxolo,,'ren erijotzea bide dala bijotzetaratu daben miña ta iŕuna, beste “Patxolo,,'ren antzekuen batek iŕatsoi-bidez esango dautsezan ipuñen batzukaz azturazoko dautsezanak dira.

Aŕa barik geratu diranena ez ostera; arein umezuŕtz-bijotz iŕunak alaŕuko dauzan “Patxolo,,'ren antzekorik ezta geyago jayoko. ¡Eŕukaŕijak!

卐 卐 卐

Aŕa barik geratu diran umezuŕtzok, eŕuki ixan dagiguzan. Eta datoŕen egubenian Bilbao'ko “Campos Eliseos” antzokijan antzeztuko dan “Libe” antzeŕtija ikusten juanaz, umezuŕtz eŕukaŕijoi begijetan geratu yakezan negaŕ-malkuak legoŕtuteko zapijak eskubetaratu dagijoguezan.

Zuaz irakuŕle, zu be, datoŕen egubenian; “Libe” ikusten zuaz.

Eta an, baratzako eguzkiŕan ikusiko dozun erlejuari begira ikusiko dozun “Matxiño” Bilala'ren otsein zintzua ikustian, “Patxolo” zanagaz gomutau zaŕez, eta arek emen ludijan aŕa barik laga dauzan iru seme-alabatxubakin, eŕukiŕu...

Eta azkenian, otoi bat zuzenduyozu.

(Goyan bego).

URIBIŔAŔTE'TAŔ IBON.

Luki Jauna Barriren-Barri

“Ikustekoa da, gero, neu zelan antolatzen nazan andrakumeakaz”, ba-ziarduan ausnaŕtzen Luki'k, “guztiakaz baña, Beltxan aŕtzaren emazte lodikoteaz izan ezik; arek, baŕiz, ez dauko niretzat berba bat onik, patiñean jazo yakonaz ostean.”

Eta alako pozoŕ bat izan eban areri Andre Aŕtz gaisoari beñola emon izan eutson salgoiaz gomutautean, naiz-ta a, egia esateko, doloŕkeri andi bat izan.

Goizaldetxoa zan, eta bein Luki, olategi baten bere arazotxoa egin ostean, baseŕi baten zeaŕ joialarik, ezagun ez yakan tayuz moldaturiko patin bat ikusi eban, eta axe ondo asteŕtuten gelditu zan. Ugoitz bi eukazan, eta txiŕintola edo motoien bitaŕtez gora ta beera erabili zeitekezan, bata gorantz etoŕen aŕtean bestea berantz joiala. Sudu andia aŕturik goiko ugoitzean saŕtu zan Luki, eta non ikusten dauan pozez beterik bere buru patiñean beera doala, pirpirpirpir, arin-arin eta gozo-gozo; patin sakon-sakoneragiño ez zan lotu bere egin. Baña, lenengotako pozaldiak ez eutsan luzaro iraun. Ugoitzak, bein beera ezkero, ezetara bere ez eutsan gorako biderik aŕtu gura izan, eta, ene Luki jauna, ziega ilun eta era txaŕeko atan gelditu zan atxilo; zorionez, ez eukotsan urak, patiñaren baŕuan, aŕa beteko ondoa baño. Baña, aren aldaŕiak!

Luki, oŕaitiño, adu onekoa izan beti! Une aretan, Andre Aŕtz, Beltxan'en emaztea gerta zan an inguruan, eta aek deadaŕ laŕiak nok edo zek eragiñak ziran ikusteko, patin aora uŕeratu zan.

“Oi, ene! Luki neure lobea!”, egin eban oyu. “Zeri egiten dautsazu negaŕ-alarao?”

“Ez nago bapere ondo, izeko, eta min andiak dodaz”, erantzun eutsan osiñeko abotsak. “Ai, ene bada-ta! Dzanga-dzanga edan dot ura, gozo bere gozo, baña gatx-egin daust edateak, emen beion ain ugari diran mazkaŕ betekadearen ganean. Eta, orain, bilduŕ naz olako zorakeria egin eban arako eŕegearen patua izango ez ete dodan nik bere!”

Edestia ez zan egiaz aŕtz anderearen arlo ezaguna, baña: “Jakiña!” esan eutsan, zerbait azkoŕgaŕi esateaŕen. Loba malmutzak isilean jauŕtiriko epayaren eŕenkura andirik ez eukala, agiri zan, ez bait-eban oindiñokaŕen aren asmorik ezagun. Gero, suduturik bera bere, ara non itaunduten dautsan lobeari, patiñeko aŕañak ain gozoak eta ain ugariak ziranentz.

“Saŕtu zaitez ugoitzean, bai, eta zeuk ikusiko dozu zeurekitean”, erantzun eutsan arin baño pozago patin baŕukoak; eta Andre Aŕtz, atzera begira barik, agudoen eta al eukezan ondoen bere atzeko anka giaŕtsuak ugoitzean saŕturik, aida baten joan zan beeak-beerantz.

A jatsi eta Luki goyan ageŕtu, eta ez asaŕe bere, jauzi bategaz bere burua bedaŕtza ganean ikusi ebanean. Aidetzakoaren negaŕ-ulueri jaramonik egitekoa, arin aldendu zan andik azeria. Zorionez aŕtz-emearentzako, basetxeko moŕoe gazte bat etoŕi zan goizean-goiz patiñetik ura ateraten, osterantzean osin aretan eukean bere galdumendia auŕkitu.

Astun eritxon mutilak goiz atan ur-ugoizkadeari. Alan bere, oi ez litzaken zerbait izan zeitekeala bururatu bere egin barik, oin bat pokalean imiñi, txikotari gogoŕ eutsin eta gorputz guztiaz indaŕ egiñez, ba-ekaŕen gora; baña, azkenean, otoz-otoan aŕtz amuŕatu bat pokale ganean ageŕtu yakonean, aŕtu eban ikareaz beraz, mutilak anka egin eban izututa, bertanbera guztia laga-ta. Ikara aldi arexeri eskeŕ, Aŕtz Andreak bere iges egin al izan eban, beste iñor gizonezkorik an agertu orduko.

Biaramonean, aŕtz-aŕa, Beltxan bera joan yakon azeriari lotsak emoten bere emazteari egiñiko dongakeriaren alderako, eta atarako, Ibaŕgaldu'ra egin beaŕ, eban izan osterea, a zan bada Luki'ren sendiaren egotegiririk beñena.

Antxe egoan azeria, lasa, jolasean, Emeŕle emazteagaz eta Azagariñe eta Lukito seme-alabatxoakaz. Mistik atera barik entzun zituzan Luki'k osabearen agirika guztiak. Baña, azkenean, asi yakan Beltxan esaten, ara bere asaŕeago eta gaŕatzago, bere emazteari egiñiko iraña eta kalteak zearo ordaindu beaŕ eutsazala kitu egoteko, eta azeriak ziñu egin eutsan aŕtzaren uziari. An ikusi zeinkezan azerikumak pozik, aitagandik azerikeria bariren bat ikasiko ete ebelakoan!

“Aŕtzen ez ba'dot zuganik neuri yagokadan kitugaŕi betea, eŕegenera joango nayatzu zuzen eske”, zemaitu eban orduan aŕtzak oŕoe ikaragaŕiaz eta begirakuna ilunaz, eta Lukito'k, ikarearen ikaraz, amaren altzoan eskutau eban bere burua.

“Ez zaitez olan asaŕatu”, erantzun eutsan Luki'k, bigunkoŕ. “Ezertan iraindu zaituedazala uste ba'dozue, izpidean zagoz irain-zauri ori osatuteko niri eskatuten. Baña, zer emon negizu zauri oŕen gantzugaŕi? Ara; abai bat daukot; ba-dakit eztia gauza iguingaŕia, naskagaŕia dana, baña, zoritxaŕez, ez dot orain gauza dan besterik ezer zuri eskiñiteko.

“Abaia? Eztia?”, beŕesan eban Beltxan'ek, begiak dirdir egiten eutsela. “Ez tiatzaz destañez berbetan entzuten dautsut ala txantxetan daragoiozu?? Niretzat beñipein ez da munduan ezer gozoagorik.”

“Oŕezkero, esan egizu berba bat, eta neure ezti guztia zeurea dozu. Al dagizuna jan ostean, garatikoa bere eroan egin ziñegi.”

Uste bako abindu aregaz guztiz baretuta, Beltxan'ek ontzat aŕtu eban an asagotxoan, ibai bazteŕean egoan ortu batera Luki'k eroatea.

Arotz batena zan ortua, eta areitz zubil andi eratsi-baŕi bat egoan luŕean. Zubila aŕakalaturikoa zan eta ziri sendo bi zituzan iminda, aŕakalea zabalik eukiteko.

“Oŕtxe dozu nire ezti guztia, laguntzaŕa”, esan eutsan Luki'k zugatz enboŕa erakutsiz; “aŕakala baŕuan burua saŕtutea baño ez daukozu, zeuk zenbat gura jateko.”

Geyagorik entzun barik, ene Beltxan'ek burua eta eskuak sartu zituzan aŕakalan, eta eztia topa gurarik arazotuaren-arazotuz, ez zan oaŕtu zubilari ziriak kendututen ziarduanik azeria.

Arako baten, areitz aŕakalea, draka, bat-batean itxi zan, eta ene aŕtz gaisoa atxilo geratu zan, eskuak burua eta belaŕiak antxe bertan sendo atrapaurik.

Ulu eta alarao egiten eban atxilotuak eta ba-ziarduan ekiñaletan andik urteteko, baña alpeŕik. Eta arotzak gaŕaiziak entzunik, makila sendo bat aŕtuta ortura joan zan, zer denganiño ete ziran aek zaratak ikusteko.

Luki'k angirea legez egin eban ziŕist alik ariñen, beretzako ez egoala an zeregiñik esanik, “eta egiaz, Beltxan'en berbaikerea ez zan zaldun batek entzuteko langoa” esan eutsan emazteari, Ibaŕgaldu'ra atzera joanda jazorikoa eralgi eutsanean.

“Zatoze, zatoze arin! Aŕtz bat atrapau dau gure areitz zubilak!”, egin eban arotzat aldaŕi, eta arotzegiako mutilak, geroko berandu esanda, maluak eta burdinagakaz, makilakaz eta bakotxak al eukeanagaz joan ziran aŕapaladan ortura, atzetik andraen batzuk eŕaikoela buŕuntzi, itxuski eta abaŕegaz. Aldezpide bako Beltxan'en bizkaŕak jasan eban astiñaldia ez da esatekoa. Azkenean, oñazeak berak burutik eraginda, naiz-ta burua uŕatu, indaŕaldi bategaz azke gelditu zan, baña belaŕi, erpe, eta sumintz eta naŕu zati galantak bere, zubil aŕakalan itzirik.

Dana odoletan eta il beaŕak amoŕatuazorik, esetsi egin eutsen Aŕtzak bere boŕeroeri. Andrak, orduraŕteko aŕtz aŕtzailea bat-batean “emoi” emoile biuŕtuta ikusirik, gaŕaizika eta igesika ekin eutsen, eta arotzaren emaztea, denduna galdurik, ankaz gora jausi zan ugaldean beera ibai osiñera. Andreak ez ekian ugar, eta gizonak a ikusirik, aldabatera joan yakazan guztiak uretarik ateraten, leya aretan aŕtzagaz zearo aizturik.

Axe unea izan eban aŕtzak naiko asazkaldi, bera bere uretaragiño naŕazka joan eta ibaiaren alde ugar egiñez, arerioakanik alde egiteko.

Itxura eŕukaŕian eldu zan etxera, eta oian etzanik, ba-ziarduan bere adu gaiztoari alaka eta bera saldu eban saltzailearen ala añen urtika. Alan bere ez zan konturatuten aŕtza bere ergelkeria izan zala alako ezbeaŕera eroan izan ebana. Emazteak esan beaŕ izan eutsan a egia, euren asabaetariko baten koipeaz zauriak gantzututen eutsazan bitaŕtean. Beltzan'ek esan leukion emazteari “eta i zeri begira egon intzonan alakorik susmau barik eure atzoko ezbeaŕa izan orduko?”, baña oñazeak ez eutsan adorerik izten emazteagaz eztabaidan azteko, eta orduko beintzat ez jaramotea ebatsi eban.

GAŔO'TAŔ BERNARTA M.'k.
ingelanderatik euzkeralduta.

ATZALGAŔIAK.— “Antolatu”, arreglarse; “aŕtz”, oso; “patin”, aljibe, cisterna; “salgoia emon”, engañar, hacer burla; “doloŕkeri”, ruindad; “tayu”, forma, traza; “asteŕtu”, examinar; “ugoitz”, balde para sacar agua del pozo; “txiŕintola”, polea; “sudu”, interés; “sudutu”, interesarse; “ziega”, prisión; “atxilo”, preso; “adu”, suerte; “ozin”, fondo, lugar donde es más profunda el agua; “mazkaŕ”, lamprea, cierto pez; “patu”, fin, destino;; “edesti”, historia; “malmutz”, taimado; “jauzi”, salto; “pokale”, brocal del pozo; “otoz-otoan”, impensadamente; “osterea egin”, hacer viaje; “egotegi”, estancia; “irain”, ofensa; “zemaitu”, amenazar; “gantzugaŕi”, bálsamo; “abai”, panal de miel; “iguingaŕi”, enfadosa; “garatiko”, resto; “abindu”, oferta; “zubil, enboŕ”, tronco; “ziri”, cuña; “zaldun”, caballero; “eralgi”, referir; “burdiñaga”, palanca; “aztiñaldi”, tunda; “esetsi”, acometer; “boŕero”, verdugo; “dendun”, equilibrio; “ugalde”, ribera; “ugar egin”, nadar; “leya”, afán, porfía; “asazkaldi”, momento de respiro; “alaka”, quejándose; “saltzailearen ala”, en contra del traidor; “gantzutu”, untar; “ziñu egin”, hacer mueca o burla; “uzi”, pretensión; “sumintz”, ternilla de la nariz (por extensión, “sumintzak” morros del ganado).

A R I M I A

Gixa-Arimia Ilezkorra da

Ustelkoŕa ixatia ta ilkoŕa ixatia bardin ezta.

Bixirik eztabenak be ustelkoŕak dira, baña ilkoŕa ixateko bixiduna ixan-biaŕ da, ilŕia bixija galtzia baño eztalako.

Zerbait ustelkoŕa izatekotan, gaikija ixan biaŕ, dau, usteldutia gaikixakija eraldu daben gaiki-atalak, “elak” daben eralguntzia galdu ta ixaki ori ez ixatera eltzia dalako. Usteldu euzkel-ixenak auxe dikuŕala dirudi. Utzera eldu, utz ixatera eldu.

Au ta guzti be baña, edozein eralguntza-galtzia usteldu ixenez eztazaugu. Urtzi ixan-ezik, berezik eztau, baña berez ixena askotan darabilgu, ta ixakija eguzki, axe, euri ta abaŕ, berez lez, galtzen danian usteldu egin dala deritxogu.

Augaŕik, diran gogoŕez, eralguntzia berez ezin dabenian nekez baño galdu, ustelezkoŕak dirala esten dogu, adibidez; uŕia, atxuŕdiña ta abaŕ. Baña benez ustelezkoŕa dan gaikixakirik ezta.

Ilkoŕa, bixija galdu al ixatia dala esan dogu, eta ixakija, gaikixaki utza danian, bixidun ezta-ta, gaikixaki ilezkoŕik eztau.

Ilezkoŕa irutara ixan dagike. (1ª) “Baŕu-ixatez”. Ixan-barik ezin ixan dagikena, nai ta nai ez, noraezez ixan biaŕ dauana, ixatez-ixakija dana, au ileziña ixatez da, oni bixi-ixatia ixatez zoŕ yako. Onetarikorik bat baño ezta, Urtzi, ta au betikua da, beti ixan da, ta ixanko bere bai.

(2ª) “Adeiz, eskaŕez”. Bixiduna dala, il koŕa ixan, ustelkoŕa ixan eta Urtzi'k dautson adeiz, egin gura dautson ezkaŕez, il-barik, usteldu-barik irautia da, adeiz ilezkoŕa ixatia.

Onetarikuak ziran, Adama ta Ebe gure lenengo Abeak. Ixatez geu lezko ilkoŕ ta ustelkoŕak ziran, adeiz baña Urtzi'k euntsingo eutsen, eta oben-egiñaz, jatoŕezko eskaŕa galdu ezpa-leben, ez eben bixitxarik galduko, etziran ilgo, ez ustelduko.

(3ª) “Ixapenez”. Ixatia ta bixi-Ixatia iñogandik aŕtu, iñok emon, baña emon ixan dauanak egin ixan dauan ixakeraz bixija galdu ez egiŕekua egin, ixatia galdukoŕa ixan ez, iraunkoŕa baño, eta ixatia galdukoŕa eztalako, beti ixango yakolako, bixi-ixatia be betikua yako, beraz, ilezkoŕa da.

Onetarikua gixa-arimia da, baña gixa-arimia ilezkoŕa dala diñogunian Urtzi'k il ezin dagikenik eztiñogu. Urtzi'k, aloroduna da-ta, berak gaiki-barik irazan, ixan-azo dauan arimia, arime au irazanda gero be, deuseztu dagike, eta deuseztuko ba'leu, ixatia berbera kenduko leuzkio-ta, bixitzarik be, ezingo leuke ixan, Onetara azaldu ta adirazota ba, gixa-arimia ilezkoŕa dala diñogu.

X'gaŕen Lon Doipurupian ospatu zan Letran'go V'gaŕen Doibatz batzaŕ Nagusijak, VIII'gaŕen batzaŕaldijan gixa-arimia ilezkoŕa dala siñiskitzat ebatsi eban, eta diño: “Adimendun arimia ilkoŕa dala diñuen gustijak gaiztetsi ta txaŕetsiŕen doguz”. Beraz, gure arimia ilezkoŕa dala, siñismena galdu-barik ukatu ezin dagikegun egija da.

Gu, arime utza ezkara, gorputz, utza bez, gorputz ta arimedun bai, eta gorputzak eta arimiak daben alkartze uleŕeziñez bakotxa bat eginda gelditzen gara.

Gorputza urtiakaz azi, sendotu, indaŕtsutu, baña baŕa eldu be, eta eldu-ostian beruntz makaldu, kikildu, indaŕgetu ta il-egiŕen da.

Arimia ez, urtiakaz bizkoŕtu itxaŕtu ta geruago begi zolijagoz, geruago ta geyago ta obeto be ikusten dau. Gorputz eta arime bijak baterako iñarkunetzaz urtiak auŕera-ta, makalaldija agertzen dau, lankaya erabilijaz amoztu ta gauzeztu egiŕen dan antzera jazoten yakola.

Baña “gogokizko egikuna” uŕtiakaz zolijago eztala esaten ezta iñor azaŕtuko. Eta ixanbe, umekondo baten jakintzea baño seiramaŕ uŕtedun agurearena edonok obetsiŕen dau, eta irakasle gaste baŕijenak baño uŕtietan irakasle ixan danaren gardijak be, geyenez bai.

Soña beruntz duala auts - egingo da, arimia goruntz beti bixiko da, eta bijok lankide ixan diran-aŕtian, lana be bijok batera egin dabenaŕen, arimiak, bere lankidia ilda gero be, bere beriak dauzan eukiz lanian jaŕaŕuko dau, bixi-ixango da, iraun egingo dau, ezta ilgo.

Arimia ilezkora eztala diñue: “gaikilari” gustijak.

Bai-ba, dan gustija gaikixakija baño ezpa-da gaikija ezin ilezkoŕa ixan dagike-ta, arimia be ilezkoŕa ezta.

2ª) Ilezkoŕ ixatian naspildu egiŕen dabe: a) “Danurtzilarijak”: onein ustez arimia Urtzerijokuna baño eztalako, eta biz taldi ostian Urtzerijokunau “deuxerijak” iruntsiko dau. Ustarixun onek beste ixen bat bai-dau, “beŕsortzia”. b) “Aldebijaularijak”: oneik arimek baterik bestera aldatzen dirala irakasten dabe, aulan, batian txorijarena ixan dan arimia, bestian, astuarena ixan dagikela, eta uŕenguan gixakijarena. ¡Euzkelduna! ¿Uste ixan dozu iñoz onelangorik iñok irakatsi dagikenik be? Utzeziña dan Doibatzagandik alde-egin ezkero edozer.

Guk, siñismena aldeztuaz, ikusi dagigun gure arimia ilezkoŕa dala.

TABIRATAŔA.

(Daŕaike)

Itz atzalgaŕijak:
“Gaikixakija”, materijala dan zerbait.
“Ela”, atomua.
“Dikuŕala”, significaten dauala.
“Eralguntzia”, organizaziñua.
“Doibatzbatzaŕ Nagosija”, Concilio Ecumenicua.
“Gaiztetsi”, condenau.
“Txaŕetsi”, reprobau.
“Lankai”, eŕamintia.
“Gogokizko egikuna”, acto espirituaía.
“Obetsi”, preferidu.
“Gardija”, oponiñua.
“Gaikilari”, materialistia.
“Danuŕtzilari”, Panteistia.
“Urtzerijokuna”, emanaziñua.
“Aldebijaularija”, trasmigracionistia.

Euzkotar umien aldez

DEYA

"Ibili ta ibili... joango naiz... Lats asko igaroko ditut uretan saŕtuta. Mundu guzia lotan egongo da, ateak itxita bero aundia egingo daualako... Eta ni joan egingo naiz ibili ta ibili... eta uŕuti, oso uŕuti, gero ta uŕutiago bilatuko det lana."

Tagore.

("Amal" Sabiaga'k euzkeratuta.)

Orain uŕte bete dalarik neure lagun batek (amaika uŕtedun alaba bakaŕ baten ama alaŕguna bera) gustiz itun esan zidan bere alabatxoa zeukan ikastetxeko lekaimeak esan ziotela ume ura oso ona zala ta lekaime izateko deya edo zuala.

—Ene—esan nion, etzaite estutu; zure alabatxoa Jaungoikoarena da ta beretzat nai ba'dizu. Etzite iñola ere bere deyaren auŕka jaŕi, zeure alabatxo bakaŕaren zoritxaŕa zeuk egin ez dezazun.

Ama ia ziñistuta zegoan bere alabatxoaren lekaime deyan, ona zalako, erligio-zalea zalako, esangiña zalako eta neskatxoaren irakasleak ori esan ziotelako.

Baña egun batean ikusi nuan neskatxo arek bere amak erosi zion andere bati egin zion maitetasunezko aŕera. Ume aren poza! Ume aren anderea laztandu beaŕa! Ume aren anderea bere biotzean estutu beaŕa!

Ez det uste, andere ain edeŕa beria izateak egin aretan bere gogoan egin zuan loŕatza bere bizi gustian kenduko zayonik. Neuk igeŕi nionez pultsoa aldatu eta ariñagotu zitzayon. Bere zoriona aundiegia bai zan baŕuan gordetzeko! ta kanpora eŕteten zion, bere lekutik juan ezin dan eŕekatxoak egiten duan bezela.

Nere lagunari deitu eta auxe esan nion: —Zure alabatxoak ez du lekaime deirik, amatasun deya du, eta dei aundia, bere biotzean seme-alaba pilo aundi bat darama.

—Nola igeŕi diozu ba?—galdetu ziran.

—Bere anderia maitatzen ikusiaz—erantzun nion.

卐 卐 卐

Bai dira umeak, iñoiz ikusi ez dituzten uŕutiko luŕaldeak (ikusigabeak baña irudimenez eta biotzez igeŕiak) euren gogoari dei bizi-bizia egiten diotenak.

Onelako ume bat bere eŕiko itxas-ertzean exerita Sartalderantz begira-begira dagoanean, noŕk daki bere baŕuan entzuten ari dan dei gozoa?

Len Sortaldera ta Sartaldera, alde bietara begiratu oi zuan. Sortaldetik Ketaria'ko San Anton mendia, aruntzago Donostia'ko Igeldo, aruntzago Igeŕ Ondaŕubia'ko luŕ-mutuŕa, azkenez beti uŕuti, beti urdin France'ko itxas-ertza.

Baña, udazkeneko iluntze batean beste aldetik eguzkiaren saŕera ikusi zuanetik, ez du geyago eskubira begiratzen, Sortaldeko luŕ ayek ez dute beretzat deadaŕik. Baña, oi Sartaldeko luŕ maite ayek! Eguzkiaren dizdirakaz uŕia baño edeŕagoa ikusitako luŕalde ura- Iñoŕk ezin neuŕtu leike, eguzkiaren saŕera edeŕ arek ume onen irudimenean utzi zuan loŕatza.

Aŕezkero, beti ezkeŕerantz begiratuko du; beti Sartalderantz. Lenengo dauden mendi orlegi, baseŕi zuri edeŕki ikusten diran oyek Itziaŕ eta Deba, aruntzago Mutriku, aruntzago Ondaŕua ta Lekeitio (ondo dakiz umeak izen abek danak bere aitari ta amari saŕi galdetu dizkiolako, galdetu ta bergaldetu ia beti berdin esaten ote dizkioten eŕi oyen izenak).

Aruntzago beŕiz Bermio eta azken azkenean, beti uŕuti, beti urdin Matxitxako lurmutaŕa. Lurmutuŕ arentxen atzian eskutatzen da eguzkia.

Eguzkia saŕtu ta gero, ilun nabaŕean beŕiz argi edeŕ bat pixtutzen da lurmutuŕean. Itzali ta pixtu egiten dana. Itzaltzen danetik eta atzera pixtu bitaŕtean amaŕeraño zenbatu leikez.

Argi oŕek duan eskutuki edo misterioa ume oŕentzat!

Eskubi aldetik ere, an, uŕutian, bal da beste itxas-argi bat, Bayona'koa edo, Baña ez baita aren atzetik eguzkirik eskutatzen!

Bera izango litzakean zorionekoa argi ura dagoan toŕean bizi ba'litz!

Andik bai edeŕki ikusiko dala eguzkia non sartzen dan.

Bai, berak, aundia izatera eltzen danean eguzkia eskutatzen dan luŕ oyen beŕi jakin beaŕ du beintzat. Juan da juan, da juan egin eta zer dagoan ikusi beaŕ du.

Aunditxoagoa egin danean, jakin du gauza bat, albiste edeŕa. Alde ori Amerika'rako bidea da. Ortitxek juaten da Ameriketara.

Euzkotaŕen aŕtean gauza aŕigaŕia dan aŕen, ez du berak Amerika'n ez osabarik, ez anairik, ez lengusurik, ez seniderik. Baña etzayo ardurarik. Anai aundiagoak, edo osabak egindako deyaren ordez bere gogoari Sartaldeak egiten dion dei indaŕtsuak teink eginda, ume ori urtietara eltzen danean Amerika'ra juango da.

Eta obe izango du ara juatia, emen lantegi batean edo kaŕera batean lana egiten gelditzea baño. Emengo lantegiak eta gauzak beti txikiak, beti itunak iruditzuko zaizkioz ta, eta bere irudimenak ango gauzak edeŕtuaz eta zabalduaz biotzari maitekoŕagoak jartzen dizkiolako.

Emen ezer izango ez ziran asko gizon aundi izatera eldu dira Ameriketan. Iñoiz entzungo zenduten “Gezuŕa dirudi! Onelako baseŕiko semea, emen bizi zanean beste batzuek baño geyago zanik ez tuan ematen, eta Ameriketan ain zori amaitu egitea”.

Oyetxek dira ba deyaren edo bokazioaren indaŕ eta eskutapenak.

Egiazko bokazio edo deyari jaŕaitzean dago bizitza onetako zoriona, baita bezte bizitzakoa ere, deyari buruz France'ko oleŕkari batek esan duan bezela:

“Jaŕaitu ezayozu,
Ez ikaratu.
Ez eta bere ostean
Kurutzea ikusi aŕen.
Kurutzea dagoan lekuan
Dagoalako Jaungoikoa.”

AŔITOKIETA.

Deunen bixitza

Cantorbery'tar Toma deuna, gongotzain eta ziñopa

London'en jayo zan deun au 1117'gaŕen urtean. Toki Deunak irabaztera joan zan gudaroztean, gurutzatuen aŕtean, ibili zan bere aita. Egun batez, sinestegeabeak atxi lotu eben eta jopu egin. Apirkaŕen aŕtean egoala, ango agintariaren alaba, aretzaz maitemindu zan eta, geroxeago, espetxetik aldegin ebanean, agintariaren alabak be etxetik igesegin eban eta zaldun kistaŕaren atzetik London'era joan zan arekin an ezkontzeko ustean. Uri onetan ugutzatu eben emakumea ta Gilberta'kin ezkondu zan. Beraz, Toma deunaren ama apirkaŕetakoa zan jatoŕiz.

Gazte-gaztea zalarik, erakutsi zitun Toma'k gogoko ondasunak. Adimen zoŕotzekoa zan, bizia ta egokia. Lekaidetxe batera eroan eban aitak ikastera ta an era guztietako jakintzetan oparo gaitu zan.

Ez eutsoen gurasoak dirurik eta ondasunik itxi ta, bizitzeko, bere lana beaŕ izan eban ogibide. Zaldun aberats baten idazkari izan zan. Nagusiakin batean joaten zan jolasaldietara. Eiza eben jolasik gogokoena; baña Jaungoikoak, alatz baten bitaŕtez, aldendu eban jolas oneitatik gaztearen gogoa. Bein batean, aizean ebiltzala, ibaira jausi zan uso zauritua, ta Toma'k itxu-itxuan ibaira bota eban bere burua usoa artzeko. Etoŕi aundiko ibaya zan, ordea, ta ba-eroan urak mutila an uŕean egoan eŕotazpiko aŕira. Eriotzaren agiñera iritsi zanean ,ordea, batbatean eŕota-aŕiak tink egin eban. Etzan, aŕezkero, egundo joan eizara.

Geroago, baŕiz, gizarteko zorakeriak eta arinkeriak gogaituta, Cantorbery'ko gotzañaren otseintzara sartu zan. Bereala igaŕi eban gongotzañak gaztearen gaitasun bakana ta azkartasuna; eta arlorik gaŕantzitsuenetara jaŕi eban. Uŕena, baŕiz, Doibatzari aintza aundia erakartzeko laingo gizona zala-ta, apaiz egin eban.

Laburki, Cantorbery'ko eleiznagusiko apaizburu ta ondasun-erabiltzale egin eben. A izan zan bere gogo-ondasunak erakusteko zio berezia. Aretzaz entzuten zituan onespenak zirikatuta, Endika bigaŕenak, ezagutu nai izan eban apaiz gaztea. Aŕituta lotu zan arekin izketatu zanean, eta bein baño geigotan ageŕtu eutson eŕegeak bere adiskidetasuna gero.

Eŕegearen ondasunak zintzo erabiltzen zitun eta eleizpeko arloak buruzago ta egokiago. Atsedenik artu gabe jarduten zan egunez lanean; gabez, baŕiz, otoyari ekiten eutson bero ta ajolati. Luŕean egiten eban lo ta zurdatzez zigorkatzen eban bere soña ankerkiro.

Eŕegeak bere seme eŕegegayaren azke autu eban Toma. Bien bitaŕtean, Cantorbery'ko gongotzaña il zan eta eŕegeak aren ondorengotzat autetsi eban. Eŕiak eta gotzañak ao batez sendotu eben gero eŕegearen auteskundea.

Gongotzain baŕiaren agindupean oro aldatu zan gotzaintza-baŕutia. Auŕki uxatu zituan bere aginduen artetik lengo geyegikeriak. Baita ekandu lasayak zeaztu eban ta esiratu be. Bere burua jartzen eban lenengo beste guztien eredu ta jaŕaibidetzat. Bizitza latza zan, benetan, gongotzañak egiana. Txiroen laguntzale ta ezeukien eusle agertzen zan beti.

(Daŕaike)

Joyería - Platería - Relojería
CONSTRUCCION
Y REFORMA DE ALHAJAS
Legazpi, 10 — DONOSTIA

ARIETA BITXIZALE

Bitxitegia-Zillartegia-Gabeukaztegia
BITXIAK EGIN
ETA BERRITZEN DITU
-: Urritizkiña, 13.777 :-

Aranburu'tar R.
AZAL ETA TXIZ-BIDIAK
Fueros 5, 3.º, DONOSTIA